

ראיון עם מוקי בצר- מבצע "תופת" (כראמה)

31.3.2003

מה היה תפקידך?

הייתי סגן מפקד סיירת צנחנים, מתן וילנאי היה מ"פ הסיירת.

מה היה הרקע למבצע? איך זה הגיע לצנחנים?

באותה תקופה המחבלים היו בירדן, והמפקדה הראשית שלהם הייתה בכראמה. בעצם המרכז של מבית שאן ועד אילת. באותה תקופה היו אין-סוף, מאות ארועים של ירי, מיקוש, חדירות כל מה שמחבלים יודעים ויכולים לעשות באותה תקופה.

הצבא הכין למעשה פעולה, פעולה שתיכננו הרבה זמן. הארוע הספציפי שגרם למבצע הזה היה אוטובוס של תלמידים שעלה על מוקש והיו שם הרוגים ופצועים. באותו רגע שזה קרה היה ברור שיהיה מבצע, והוא התחיל להתגלגל.

מה היה התפקיד של הסיירת?

המבצע כלל הרבה מאוד כוחות, זה פעם ראשונה שצה"ל עובר את נהר הירדן לכיון מזרח. המטרה של המבצע זה להשתלט על העירה כראמה, שם היו מאות או אלפי מחבלים נושאי נשק. בתוך כראמה נמצאת המפקדה שבראשה עומד יאסר עראפאת. המשימה הייתה לחדור ולסגור אותם מכל הכיוונים, להכניע אותם, להרוג את מי שנלחם אתנו. ולשבות את מי שמוכן להכנע.

אחת המטרות הייתה לתפוס את יאסר עראפאת, או להרוג אותו או להביא אותו שבי. עדיפות ראשונה לחסל אותו אבל אם הוא נכנע עם עוד קבוצה של מחבלים לקחת אותו.

במסגרת המבצע הזה השתתפו הרבה מאוד כוחות - חטיבה 7 שריון, צנחנים סדיר 35, חטיבות מילואים בפיקוד רפול, דוכיפת בפיקוד אמנון ליפקין.

הרבה מאוד יחידות שעברו את הירדן במטרה לתפוס את העיירה מכל הכיוונים - לטהר, להרוס תשתית, לשבות ולהרוג את מי שמתנגד.

זהו הכוח שמגיע מכיון מערב וסוגר מכל הכיוונים את כראמה.

המשימה שלנו הייתה לבוא עם מסוקים, היינו הכח היחיד שהגיע עם מסוקים, וחודר עמוק מכיון צפון ועושה איגוף למזרח ומערב.

נוחתים שישה ק"מ מזרחית לכראמה בהרים הגבוהים, ומתקדם לאט לכיון חסימה של כראמה מתוך הגבעות וההרים נגד כל מי שבורח.

ואז יוצרים מעגל סביב כראמה, כאשר חלק מהכוחות נעים לכיון כראמה זה השריון והצנחנים, חלק חוסמים מצפון ודרום ואנחנו חוסמים מכיון מזרח. זה המשימה של הסיירת.

בגדול היו שני כוחות, כוח אחד של מתן וילנאי וכח אחד בפיקודי. עשינו את כל התכנון המפורט ועל פי לוח הזמנים הרעיון היה שהכוחות הקרקעים נעים לכיון כראמה, חוצים את הירדן. אנחנו עושים את האיגוף האוירי ונוחתים, אחרי שאנחנו נוחתים והולכים שישה ק"מ עד נקודת החסימה ואז על פי איתוי מתוכנן מראש המטוסים זורקים כרוזים שכתוב בהם - "צה"ל מקיף אותכם מכל הכיונים ומי שלא רוצה לההרג שיכנא".

התפקיד שלנו היה להמחיש למי שרוצה לברוח להרים שיש שם כוח חסימה, ומי שבורח חוטף אש מאיתנו ואו שהוא נכנע או שהוא חוזר חזרה לעיירה ונכנע, ואם הוא רוצה להלחם נהרוג אותו. זו הייתה המשימה.

אנחנו בבוקר של 21 למרץ, עכשיו היה 35 שנה למבצע כראמה, על פי לוח הזמנים המראנו על מנת להגיע לכיון החסימה. כשהיינו מעל עמק אילון מודיעים שיש בעיה של מזג אויר באזור הנחיתה, בוקר ערפילים. עשינו מעגלי המתנה מעל עמק עילון, כעבור חצי שעה התבהר והמשכנו לטוס.

טסנו בטיסה נמוכה לנקודות הנחיתה, ירדנו, וכמו שהתחלנו לנוע במהירות לנקודות החסימה, הכוח שלי דרומי והכוח של מתן צפוני.

אנחנו מופתעים שלאחר כמה דקות של הליכה אנחנו רואים מחבלים חמושים ובכמויות, מתחיל קרב. חלק מהמחבלים יורים חלקם נכנסים למערות ואנחנו הורגים די הרבה מחבלים. באותו זמן הירדנים מכיון דרום לנו מזהים אותנו ופותחים עלינו באש מק"חים מרחוק.

אנחנו צריכים לנוע ולהיות מוסתרים מהירדנים כי לא היה לנו טוח להגיע אליהם, וגם האש שלהם לא הייתה יעילה אך היא הייתה מטרידה. מצד שני אנחנו צריכים לאתר את המחבלים ולפגוע בהם - וכך לאט לאט אנחנו מתקדמים תוך כדי קרב. מגיעים בסביבות 11 לאזור החסימה, הבנו שמשוהו השתבש כיון שהמחבלים ידעו שכוח צה"ל מגיע - לא היה ברור איך זה קרה.

מה שהתברר בדיעבד, החפ"ק בפיקוד עוזי נרקיס שישב על הגבול היה צריך לעכב את הטלת הכרוזים עקב העיכוב שלנו - אך הם לא עכבו את הכרוזים, לא היה תאום. והתוצאה הייתה שהמחבלים קיבלו את הכרוזים לפני שהגענו והחלו לברוח לכיון ההרים הם הניחו שזה בלוף שהם מוקפים.

זו הייתה התקלה שבגללה נפגשנו אתם לא באזור המתוכנן שבו אנחנו שולטים שליטה יוצאת מהכלל בעירה שהיא מאוד נמוכה.

נפגשנו אתם בעת בריחתם ונאלצנו להלחם אתם קרב קשה, לכח שלי לא היה אף נפגע.

אני מגיע לאותו מצוק של החסימה, פורס את הכח, צופים על העירה רואים את צה"ל מסתובב בכל מקום ומפוצצים תשתיות ותחמושת. ואז אני שומע בקשר, דני מט מתקשרים אל מתן וילנאי ישירות ואומרים לו להזדרז לצאת מהשטח. אז אני שומע את מתן עונה "יש לי בעיות". ואז הבנתי שמתן תקוע עם נפגעים או משהו...

התקשרתי אליו ואמרתי לו "אני בדרך אילך". המרחק היה כשלושה ק"מ. התחלנו לרוץ לכיון מתן, בדרך עלינו על זחלמ"ים, תוך עשרים דקות היינו אצל מתן נפגשתי אתו.

התבררה לי תמונת הקרב - הלל פוקס המ"מ נפצע בכתף ופונה, במקומו קיבל את הפיקוד שמעון אלכסנדר שהיה סמ"ר מחלקה הפך להיות מ"מ על הכוח. יש פצועים, ויש שני הרוגים. אחד מהם זה חיים פרגר והשני אלטרמן.

חיים פרגר נמצא לא רחוק ממתן מנקודת הפגישה, וקשה מאוד להגיע לשם כיון שהמחבלים חולשים על האזור באש.

מצד שני אני שומע בקשר שאחד הכוחות תקוע, הוא מדוח שיורים עליו והוא תקוע. אני מזהה שהוא נמצא שתי ודיות צפונית לנו באזור הררי. הוא מזדהה בקוד של אלכסנדר, אני מסיק מזה שאלכסנדר הוא סמל ושיש לו בעיה והוא מבקש עזרה.

אני אומר לו בקשר "תשאר במקום אני בדרך אליך". אני מארגן לעצמי 12 לוחמים, חלקם צעירים חלקם ותיקים. ישראל ארזי מצטוות אלי, הוא היה מ"מ בכוח של מתן.

אני אומר למתן תשמע אני הולך להוציא אותם, את כח אלכסנדר. אתה תעסוק בחילוץ של חיים פרגר ואלטרמן. תהיה אתי בקשר ובחיפוי.

אנחנו יורדים למטה, פריסה במרווחים גדולים שלא ניפגע מהמחבלים ששורצים בכל מקום שם. אני במרכז הכוח, אנחנו יורדים למטה לכיון הואדי. מזהים שם מחבלים, פותחים באש לא יעילה - מסתערים עליהם והורגים שלושה או ארבעה מחבלים. עולים על הדופן של הואדי, אני צופה הכל נראה נקי. אני ממשיך עוד צפונה ואני מגיע לכיון הכוח שמבחינתי זהו כח אלכסנדר. מה שמסתבר שיש שם סה"כ ארבעה לוחמים, שלושה לוחמים ועוד נספח. נספח בשם ניסים, איש גולני שהיה בתקופה ההיא מדריך במכין. דוידי שהיה קצין צנחנים ראשי מבקש ממתן להכניס את ניסים לכח במסופח.

אני אומר למתן "עזוב את המסופחים זה רק צרות". בנוסף כל מסופח שנכנס לפעולה משמעותו לוחם אחד פחות כיון שמספר הלוחמים שיכולים לצאת לפעולה מוגבל.

מתן אמר לי שנתחלק במסופחים ואמרתי שאצלי לא יהיה אף מסופח. מתן החליט שאת שלושת המסופחים הוא שם אצלו. את ניסים, צימיל ועוד אחד. אנחנו מגיעים לכח ומבינים מה קרה שם, ניסים היה בכח של הלל פוקס והוא חשב שזה טיול. אחרי ששת הימים - ניצחנו את כל הערבים בקלילות כזאת, הוא רצה לחזור גיבור עם הסיירת, בעורף האויב סיפור יפה. אבל הוא הגיע וראה שזה לא פיקניק, יורים ונפגעים יש פצועים והמ"מ פצועים.

ואז כשאלכסנדר מתחיל לנוע לחבירת כוחות, ויורים על הכח אחרי שהלל נפצע - אותו ניסים המנובל מבקש מאלכסנדר שמעון רשות לחבור לכוח בכראמה. הוא פוחד להמשיך בכוח של שמעון כי יורים. ניסים המסופח היה מבוהל לגמרי וביקש משמעון לרדת ישר לכיון כראמה לצנחנים שכבר מתפנים. שמעון אלכסנדר שהוא סמל, וניסים הוא סרן, שמעון איבד רגע את הבטחון והסכים לדרישתו של ניסים. שמעון נתן לו שלושה לוחמים לליוי, פיצל אותם מהכח - דבר שלא עושים. ואותו ניסים מלווה בשלושה לוחמים משתמש בקוד של אלכסנדר, הולך וכשהם מגיעים לאזור שיורים עליהם * - ניסים נבהל נותן פקודה לעצור במקום ומבקש חילוץ. אני בטוח שאני בא לחלץ את כח אלכסנדר. ואז התברר במפגש שאותו ניסים יצר את הבעיה מגיע לנקודה, ואנחנו עכשיו צריכים לחלץ אותו.

ישראל ארזי שהיה בחור מצויין מקיבוץ דן, אמר לי מיד: "מוקי בוא נהרוג אותו". אני אומר לו: "חכה... נגמור את התחקיר נסכם את העניין". והוא אומר לי "עכשיו נהרוג אותו!" מוקי: "ישראל עזוב את זה... כרגע לא הורגים פה אף אחד - בטח לא מכוחותינו".

ישראל זעם מכעס על מה שקרה פה, אנחנו עושים אחורה פנה. נותן פקודה בחזרה. הולכים בחזרה לכיון מתן לכיון דרום בדיוק באותה דרך שהגענו. עולים על הדופן של הואדי, משהשטח היותר צפוני נעים מגיעים למעלה, אני מסתכל לכיון הואיד עם משקפת אני רואה שהשטח ריק לגמרי - לא מזהים שום דבר. אני רואה מרחוק את הכוחות של מתן עוד מתקתשים קצת. עשן. אני רואה שהכל בסדר.

אני שם רתק למעלה, ובפריסה רחבה כשאני במרכז הכוח מתחילים לנוע לכיון הואדי.

כאשר אנחנו באמצע המדרון, חשופים כמעט לגמרי, במקום הכי גרוע שיכול להיות - פותחים עלינו באש תופת מחבלים. הנפגע הראשון זה ישראל ארזי, חטף כדור בבטן נשכב והתחיל לצעוק.

הרתק התחיל מיד לתת לנו חיפוי ופתח חזק באש נגד מקורות הירי שלא היה ברור מאיפה הם מגיעים. זורקים רימוני עשן.

מה שהיה בעצם צריך לעשות אם ישראל ארזי לא היה נפצע זה לרוץ מהר למטה לכיון תחתית הואדי ואז למעשה היינו נעלמים להם ויוצאים משם. אבל מאחר שישראל ארזי נפגע, אני צריך לחלץ אותו, לא משאירים פצועים בשטח. אני נותן פקודה לתפוס מכסות. אנחנו משיבים אש לכיון מקורות הירי, זורקים רימוני עשן.

אני נותן פקודה לחלץ את ישראל ארזי שגונח ופצוע קשה בבטן, שני חברה קופצים לחלץ אותו. אחד יוסי שוהם והשני זה חייל נוסף.

אני רואה שבמקום לגרור אותו מאחורי מחסה הם פותחים לו את החולצה ומנסים לחבוש אותו במקום בזמן שהכדורים שם רצים כל הזמן. אני צועק להם תפסו מחסה.

ואז אני רואה את יוסי שוהם חוטף כדור או שניים ונהרג במקום.

ברגע שאני רואה שישראל פצוע ויוסי שוהם פצוע, אני נותן פקודה ללוחם שהיה בעצם נהג. אני אומר לו קפוץ אליהם וחלץ את ארזי. הוא מספר שאומנם הוא פחד יותר ממני מאשר מהמחבלים, אבל הוא החליט שהוא לשם לא מתקרב. הוא קפץ למקום אחר וראיתי שהוא קופץ למקום אחר.

אני רואה שאין בררה וחייבים לגרור את ארזי למחסה קודם כל, אני מחליט לבצע זאת בעצמי. אני נותן פקודה לחפות עלי, זורק רימון עשן אדום - ואני רץ לכיון ישראל ארזי כדי לגרור אותו למקום מחסה שלא יפגע יותר ממה שהוא נפגע ושיוכלו לטפל בו.

ברגע שהגעתי אליו, תפסתי אותו בחגור, חטפתי כדור בלסת. ריסק לי את הלסת.

זו מכה איומה - עצם הלסת היא העצם החזקה ביותר בגוף. זה שבר אותה.

פרץ לי זרם דם של שלושה מטר קדימה. באותו רגע מרגישים אפיסת כוחות, הבנתי שנפצעתי. הבנתי שאני מת - חולשה שמתפשטת בכל הגוף - זו הרגשה יוצאת מהכלל הרגשתי שאני מת, אפיסת כוחות, נגמר הסיפור.

הרבה אנשים סיפרו לי במהלך החיים שזו ההרגשה של ריחוף שמרגישים קרוב למוות.

אני החזיקתי את היד על הגרון באופן טיבעי ואז אני מתחיל להחנק, מתוך השלמה עם המוות אני משחרר את היד. ואז אני מתחיל לנשום מהגרון, ואני מבין שאני לא מת. אני חי, אולי חלש ולא יכול לפקד על אף אחד.

אני מקבל החלטה ללכת למתן, כי מתן לא יודע שאנחנו תקועים פה עכשיו. בבדיקת הקשר בדקתי וראיתי שהמק 10 לא עובד ולכן הבנתי שמתן לא יודע שאנחנו שם. מתן לא יודע שאנחנו תקועים ושיש נפגעים.

אני יורד לכיון הואדי, ואני מתחיל ללכת בעליה הקשה, אני מרגיש את החולשה בגוף. בחור בשם כרמי זוחל אחרי ואומר לי "בצר תשכב יהרגו אותך, בצר תשכב יהרגו אותך !!!". הוא זוחל אחרי ואני הולך ... הייתי מלא דם. אני זוכר שהנעלים שלי היו מלאות דם.

אני עולה למעלה, אחרי עשר דקות הליכה אני מגיע למתן. אני זוכר את המבט שלו, הוא תיאר לימים: הוא רואה מישהו עם פרצוף מרוסק מלא דם כמו קצב. הוא הבין, לא יכולתי גם לדבר, שיש כאן "ברוך", ואז הוא שולח כוחות.

מה שקרה בכוח שלי, הוא נשאר במקום והמשיך לירות למקורות הירי. ישראל ארזי ויוסי שוהם שוכבים פצועים תחת אש. היה ברור להם שאם אני הולך תגיע עזרה.

מתן שלח כח חילוץ, הגיעו זחלמ"ים והשתלטו על המקום, ופינו את הכוח.

אני ממתין למעלה, היה שם חובש שלא ידע ממש מה לעשות איתי. הביאו את

ישראל ארזי שהיה פצוע קשה מאוד ללא הכרה, יוסי שוהם היה כבר הרוג.

אחרי 20 דקות מגיעים המסוקים ולוקחים אותנו להדסה, במסוק היו אני פצוע,

ישראל פצוע קשה מאוד, יוסי שוהם הרוג, ועוד שני הרוגים חיים פרגר ואלטרמן.

אנחנו נוחתים בהדסה, כל העיתונאים מצלמים אותנו.

שמונה שעות ניתוח, גוזרים לי הבגדים, משקמים לי את הלסת איכשהו. קיבוע עם

ברזלים לשיניים החסרות.

אודי אחי היה מ"פ בצנחנים, הוא הראשון שראיתי אותו כשהתעוררתי. שאלתי

אותו מה קורה עם ישראל, הוא אמר לי שהוא נפטר.

היו שם ארבעה הרוגים. שניים אצל מתן ושניים אצלי. אחרי חודש ימים, התברר

שקיבלתי תרומת דם "צהוב". חטפתי כעבור חודש צהבת מאוד קשה והרופאים

חששו לחיי. לפני 35 שנה לא בדקו את המנות דם.

זה היה החודש הקשה בחיי, גם הייתי פצוע וקשור וגם עם צהבת.

לקח לי כמה חודשים טובים עד שהחלמתי, עד היום אני סובל מזה, ואז הייתי שנה

בנהלל במשק.

התעקשתי לא ללכת לוועדה רפואית וכך נשאר לי פרופיל 97.

לאחר מכן התנדבתי ליחדה סודית להגנת מטוסים.

במסגרת היחידה הגעתי גם לאפריקה והתאהבתי בה, ואז ביקשתי שישלחו אותי לאוגנדה לאימון הצבא האוגנדי. הייתי שם ארבעה חודשים עד שאידי ימין גירש אותנו.

אמרת בעבר שהפציעה בכראמה שינתה לך את דרך המחשבה, למה התכונת ?

היינו צעירים ששואלי קרב.

ששת הימים הייתה מלחמה שחשבנו שזו היכולת של צה"ל מול צבאות ערב, לא הבנו שזו הייתה סטיית תקן. למעשה מי שהכריע את הקרב תוך שלוש שעות היה חיל האויר.

כתוצאה מששת הימים הייתה אופריה כללית במדינה, כל מי שהשתתף במלחמה חשב שהוא כבש לבד את סיני.

התחושה הייתה שיש לנו אויב פחדן, שצה"ל הוא הצבא הטוב ביותר בעולם והייתה אופוריה. אני מודה שגם אני נכנסתי לאופוריה הזאת כמו כל אחד.

האווירה של היציאה לכראמה הייתה של בטחון עצמי ושחצנות.

אנחנו צה"ל הגדול עם חטיבות צנחנים ושריון ננצח בקלות את הקרב הזה.

מי זה המחבלים לעומת הצבא המצרי, הירדני והסורי.

ההכנות היו בהתאם. לא היה מודיעין כמו שצריך.

הייתה הנחת יסוד מוטעת שהצבא הירדני יבין שאנחנו נלחמים עם המחבלים ולא

יתערב. ואז חיל האויר לא הוכנס בתוכנית התקיפה.

הייתה תוכנית לקויה מצד אחד ושחצנית מצד שני.

התוצאה הייתה שהירדנים פתחו באש ופגעו בכוחותינו, המחבלים כן נלחמו,

יאסאר עראפאת עלה על אופנוע וברח.

התוצאה הייתה שהיו לנו 28 הרוגים ועוד 90 פצועים.

זה מחיר שאף אחד לא חלם עליו.

מבחינתי זה שינה את כל התפיסה של החיים הצבאיים, כשהייתי תקוע שם בואדי

וצה"ל הגדול לא יכל לבוא לעזור לי.

זה גרם לי להבין שהאופוריה שהייתה לנו הייתה מוטעת, ושצריך לקחת את החיים

הצבאיים ביותר רצינות.

אמרו באותם הימים שכראמה זה היום השביעי של מלחמת ששת הימים, ולימים

אמרתי שזהו היום הראשון של מלחמת יום כיפור כי היו שם אותם מאפיינים של

שאננות ואופוריה.

המחבלים החשיבו את הקרב כנצחון שלהם כיון שהם הנחילו לנו אבדות רבות.

הם חגגו את הניצחון למחרת ברבת עמון עם שלל שהם לקחו.

וכמובן הלקח העיקרי הוא שאסור לקחת מסופחים.

לא נעשה תחקיר מסודר למבצע כראמה מעולם, לדעתי אם היו עושים תחקיר ומפרסמים חוברת עבת כרס על המבצע - הלקחים שהיו נלמדים היו יכולים לשמש את צה"ל במלחמת יום כיפור.

מבצע כראמה הוכנס מתחת לשטיח כדי לא לפגוע באופוריה ובדימוי של צה"ל כצבא גיבור.